

ชั่วโมงที่ 13

กลุ่มผลประโยชน์ย่อยทางการเมือง

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์
มนุษยศาสตร์ เชียงใหม่

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในโลกสมัยใหม่นั้นมีมากขึ้นและปรากฏในรูปแบบที่หลากหลายกว่าเดิมมากทีเดียว ดังที่เราจะพบเห็นกันอยู่ทุกวันตามสื่อสารมวลชนทุกประเภท แม้ในประเทศที่ครั้งหนึ่งเคยปกครองด้วยระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์เองก็ยังคงเปิดช่องทางการเมืองให้แก่กลุ่มประชาชน การเกิดกลุ่มผลประโยชน์ย่อย ๆ ที่เข้าไปมีส่วนในการกำหนดการตัดสินใจทางการเมืองที่เป็นพลังของประชาชนมิใช่เป็นพลังของกลุ่มธุรกิจใหญ่ ๆ เช่นที่ผ่านมา จึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญยิ่งในโลกสมัยใหม่ที่จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน
(รูป การหย่อนบัตรเลือกตั้ง ตามด้วยภาพการเดินทางและตบท้ายด้วยภาพของการต่อสู้บนท้องถนน)

2. หากจะนิยามคำว่า “การเมือง” ให้มีความหมายกว้างขวางก่อนว่า การเมืองคือกระบวนการใช้อำนาจในการตัดสินใจว่าใครจะได้ใช้ หรือได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรเท่าใด เมื่อไร และอย่างไร เราจะเข้าใจได้ทันทีว่าหากคนกลุ่มใดสามารถผูกขาดการตัดสินใจกระบวนการใช้อำนาจนี้ได้ แน่แน่นอนว่าย่อมตัดสินใจใช้ทรัพยากรในรัฐนั้น ๆ เพื่อยังผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งก็หมายความว่ากลุ่มคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มของตนย่อมได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรนั้น ๆ น้อยลงไปด้วย
(รูป นักการเมืองเกาหลีใต้ที่กำลังถูกรับเงินจากบริษัทต่าง ๆ ก็ได้)

3. เราสามารถพบตัวอย่างการตัดสินใจใช้ทรัพยากรเพื่อยังประโยชน์แก่คนเฉพาะบางกลุ่มได้ในเกือบทุกประเทศในโลกสมัยใหม่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายซึ่งประเทศเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันในการทำให้ประเทศตนเป็นอุตสาหกรรม เพราะรับอิทธิพลจากสถาบันทางการเงินระดับโลก ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เคยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแบบเน้นการผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้ามาก่อนและเมื่อเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของตนเข้มแข็งแล้วก็จะปรับเปลี่ยนมาสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการส่งออกทั้งสิ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจทั้งสองระยะที่ใช้กันโดยทั่วไปนี้เป็นแผนที่กำหนดเอาไว้แล้วอย่างชัดเจนว่าผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการได้ การได้รับผลประโยชน์จากการปกป้องตลาดภายในรัฐทำให้สามารถกลายเป็นการผูกขาดในนามของการ

พัฒนาอุตสาหกรรมไป ตัวอย่างประเทศไทยก็เห็นได้ชัดเจนเพราะเมื่อไม่นานมานี้เองก่อนที่จะเปิดการค้าเสรีรถยนต์ คนไทยต้องยอมทนซื้อรถในราคาแพงมากกว่าที่อื่นเพื่อให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ผูกขาดตลาดภายในไว้ เป็นต้น หรือการตัดสินใจสร้างตึกใหญ่ ๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างแรงงานชำนาญเฉพาะด้านแก่ตลาดอุตสาหกรรม ก็หมายความว่างบประมาณการศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลจะได้รับก็จะน้อยลงไปอีก

(รูป แผนที่เอเชียอาคเนย์ และเขียนวงกลมรอบดินแดนประเทศไทย หรือ มาเลเซียไว้ แล้วมีตัวอักษร “การปกป้องตลาดภายใน” อยู่ข้างล่าง จากนั้นตัดไปสู่ภาพอุตสาหกรรมประกอบรถยนต์)

4. ประเทศที่มีพัฒนาการอุตสาหกรรมมาก่อนก็เคยประสบปัญหาที่มีคนกลุ่มเล็ก ๆ สามารถที่จะผูกขาดการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของรัฐ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ ญี่ปุ่น ซึ่งก็มีความพยายามที่จะลดอำนาจการตัดสินใจของคนกลุ่มนี้ในหลาย ๆ รูปแบบ

(รูป ประเทศอเมริกา และรูปประเทศญี่ปุ่น)

5. อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกสมัยใหม่ได้ทำให้การกำหนดการใช้ทรัพยากรเพื่อคนกลุ่มเดียวนั้นมีโอกาสน้อยลงในรัฐจำนวนไม่น้อยในโลกสมัยใหม่ แม้ในประเทศที่เคยปกครองระบอบเผด็จการทหารหรือคอมมิวนิสต์ก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การขยายตัวของรัฐ พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ และการขยายตัวของภาคพลเมือง

(รูป การพังทลายของกำแพงเบอร์ลิน ตามด้วยภาพการประชุมรัฐสภาที่ได้ในวัน และตามด้วยตัวอักษรสามประโยค คือ การขยายตัวของรัฐ พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ การขยายตัวของภาคพลเมือง)

6. การขยายตัวของรัฐในโลกสมัยใหม่เป็นไปอย่างกว้างขวาง เราอาจจะแบ่งการขยายตัวของรัฐออกได้เป็นสองด้าน คือ ด้านการบริการและการควบคุม (SERVICE AND CONTROL) การขยายตัวทั้งสองด้านของรัฐเป็นการขยายตัวที่เข้าไปเกี่ยวพันกับชีวิตของคนในโลกสมัยใหม่อย่างลึกซึ้งมากขึ้นทีเดียว เราสามารถจินตนาการถึงความเกี่ยวพันสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐในโลกสมัยใหม่ได้ทันทีเมื่อเราพูดถึงอำนาจรัฐในด้านต่าง เช่น เราเกิดหรือตายก็ต้องไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบ อายุถึงขั้นหนึ่งต้องไปทำบัตรประชาชน (I.D.DARD) เพื่อให้รัฐรู้ว่าประชากรของรัฐมีจำนวนและสัดส่วนอายุเป็นอย่างไร หากประชากรมีคนในวัยทำงานน้อยหรือมีคุณสมบัติไม่เพียงพอต่อการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รัฐก็ต้องกำหนดนโยบายการใช้ทรัพยากรไปเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหานั้น เป็นต้น บทบาทของรัฐในโลกสมัยใหม่ทั้งสองด้านนี้มีมากขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา

(รูป ถนนหนทาง โรงเรียน มหาวิทยาลัย คนแก่ โรงไฟฟ้า เป็นต้น)

7. การขยายตัวของรัฐทั้งสองด้านไม่ใช่การขยายตัวลอย ๆ อย่างเป็นกลาง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน หากแต่เป็นการขยายตัวที่ใช้โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐแก่คนบางกลุ่มมากกว่าคนส่วนใหญ่ ตัวอย่างที่เห็นในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ที่นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นล้นแล้วแต่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนกลุ่มน้อยที่เป็นนักอุตสาหกรรมเสมอมา จนปัจจุบันนี้มีผู้เรียกการพัฒนาเศรษฐกิจในโลกสมัยใหม่ว่าเป็น “การพัฒนาที่หักหลัง” (DEVELOPMENT BETRAYED) เพราะผลจากการใช้ทรัพยากรของรัฐไปในการพัฒนาเศรษฐกิจ กลับทำให้คนจำนวนน้อยนิดเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์ ประเทศบราซิลประสบกับปัญหาความยากจนอย่างมาก ในขณะที่นักอุตสาหกรรมจำนวนไม่กี่ตระกูลเสวยสุข ประเทศไทยสมัยใหม่ เกาหลีใต้ ไต้หวัน มาเลเซียล้วนแล้วแต่มีลักษณะการกระจายรายได้เลวคล้ายคลึงกัน

(รูป นิคมอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรม สลับไปกับรูปคนยากจนในสลัม)

(หนังสือที่ดีมากเรื่องการพัฒนาที่หักหลัง คือ RICHARD E. NORGAARD “DEVELOPMENT BETRAYED”)

8. การขยายตัวของรัฐในโลกสมัยใหม่ทั้งสองด้านนั้นมีผลกระทบต่อผู้คนอย่างมากไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของรัฐ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่คนกลุ่มต่าง ๆ มากมายจำเป็นที่จะต้องเข้าไปสู่กลไกอำนาจในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร ซึ่งโอกาสที่กลุ่มคนที่หลากหลายชั้นพยายามเข้าไปมีส่วนในการกำหนดการใช้ทรัพยากรนี้สัมพันธ์อยู่กับพัฒนาการทางเศรษฐกิจในโลกสมัยใหม่นั้นเอง

(รูป ใต้จะเจออะไรก็ได้ที่ดูเหมือนเป็นการเจรจาต่อรองทางธุรกิจ)

9. พัฒนาการของเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่มีการผลิต เป็นจำนวนมาก ๆ มีทุนเป็นฐานที่สำคัญ และจำเป็นต้องสร้าง “ตลาด” ให้กว้างขวางนั้น ทำให้มีการแบ่งงานกันทำเข้มข้นมากขึ้น และได้ยังผลให้เกิดการขยายตัวทางกลุ่มคนที่ทำงานเฉพาะด้านมากขึ้น ๆ เช่น การเพิ่มจำนวนขึ้นมากมายของคณงานปกคอคเสื้อขาวที่เป็นช่างเทคนิค เสมียนธนาคาร นักธุรกิจเฉพาะอย่าง แม้กระทั่งเกษตรกรเองก็ผลิตเฉพาะอย่างขายในตลาด เราจะพบเห็นการขยายตัวของกลุ่มคนใหม่นี้ไม่ยากในสังคมไทย เช่นเมื่อสามสิบปีก่อนจำนวนคนทำงานธนาคารมีเพียงเรือนพันแต่ปัจจุบันแม้ธนาคารที่เล็กสุดก็มีคนทำงานมากกว่าแล้ว

(รูป คณงานปกคอคเสื้อขาวในที่ต่าง ๆ)

10. กลุ่มคนที่ทำงานเฉพาะด้านที่ขยายตัวมากขึ้นนี้ จำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลจากรัฐมากขึ้น คนที่กว่าจะมาเป็นคณงานปกคอคเสื้อขาวได้ก็จะต้องผ่านการศึกษาที่รัฐจะต้องจัดหาได้ การขยายตัวของ “ตลาด” รูปแบบต่าง ๆ จะทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้ เช่น ถนน หนทาง สถานีโทรทัศน์ การ

ตัดสินใจในนโยบายสาธารณะใด ๆ ก็จะมีผลกระทบต่อคนกลุ่มใหม่เพิ่มขึ้น การขยายตัวของรัฐที่กล่าวมาข้างต้นด้านหนึ่งมีส่วนทำให้กลุ่มคนกลุ่มนี้มีโอกาสในการขยายตัวเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันอีกด้านหนึ่งของการขยายตัวของรัฐที่เพิ่งมากขึ้นก็อาจจะส่งผลกระทบด้านลบแก่คนเหล่านี้ได้เช่นกัน เช่น นโยบายการขยายอุตสาหกรรมออกไปชนบทของรัฐบาลญี่ปุ่นก็ทำให้เกิดการต่อต้านจากกลุ่มอุตสาหกรรมเก่าที่ต้องการสิทธิพิเศษเช่นเดียวกับที่รัฐจะให้แก่อุตสาหกรรมใหม่ และนโยบายลักษณะเดียวกันที่ประเทศไทยลอกเอามาใช้ ก็ส่งผลให้กลุ่มอุตสาหกรรมสามารถเข้าไปแย่งชิงการใช้ทรัพยากรจากชาวนาชาวไร่ได้มากขึ้น กว้างขวางขึ้นเป็นต้น หรือการตัดสินใจทำปฏิญญาโอซากาที่ผ่านไปที่ญี่ปุ่นยอมเปิดตลาดภายในของคนให้แก่สมาชิกเอเปก (APEC) ย่อมมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและเกษตรกรไม่น้อยทีเดียว แต่ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมบางประเภทก็จะได้เปรียบมากขึ้นเพราะสามารถทำตลาดต่างประเทศได้มากขึ้นเป็นต้น

(รูป เครื่องไม้ เครื่องมือของรัฐ เช่น สถานีโทรทัศน์ ภาพตลาดหุ้น สูดทำยาจะเป็นรูปการประชุมที่โอซากาที่ผ่านมา)

11. พัฒนาการของโลกสมัยใหม่ทั้งสองด้านที่กล่าวมา คือ การขยายตัวของรัฐ และพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดคนกลุ่มใหม่เพิ่มมากขึ้นนั้น ได้ยังผลการรวมกลุ่มลักษณะใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมที่เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะแนวดิ่ง เช่น กลุ่มหมู่บ้าน กลุ่มเครือข่าย การรวมกลุ่มลักษณะเดิมจะเป็นการรวมกลุ่มคนที่มีหลายสถานะภาพมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทสนม กลุ่มลักษณะใหม่จะเป็นกลุ่มตามแนวนอนและเป็นการรวมกลุ่มตามลักษณะเฉพาะของงานที่ทำกัน เช่น กลุ่มสหภาพแรงงานเฉพาะต่าง ๆ สมาคมวิชาชีพหรือสมาคมอาชีพต่าง ๆ เช่น สมาคมธนาคารพาณิชย์ สมาคมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็ก สมาคมสถาปนิก สมาคมวิศวกร เป็นต้น ตัวอย่างในสมัยไทยสมัยใหม่น่าจะทำให้เข้าใจได้ดีขึ้น คือ สมาคมอาชีพต่าง ๆ ที่เป็นการรวมตัวกันแนวนอนนั้นเพิ่งเริ่มปรากฏขึ้นพร้อมไปกับการขยายตัวของรัฐและระบบเศรษฐกิจแบบใหม่เมื่อไม่นานมานี้เอง เช่น หอการค้าจังหวัดต่าง ๆ สมาคมวิชาชีพสถาปนิก วิศวกร หรือ สมาคมผู้ค้าวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น

(รูป การรวมกลุ่มของชาวบ้านในพิธีกรรมอะไรก็ได้ อาจารย์จิตราภรณ์มีเทปวิดีโอเกี่ยวกับชาวบ้านที่เม็กซิโกที่น่าสนใจ ตามด้วยภาพของสมาคมแบบใหม่)

12. ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การขยายตัวของรัฐที่มากขึ้นนั้นย่อมมีผลกระทบต่อคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กลุ่มคนกลุ่มใหม่ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับพัฒนาการระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ก็ได้สังเกตเห็นถึงความจริงในข้อนี้ การรวมกลุ่มลักษณะใหม่ที่กล่าวมาจึงเป็นการรวมตัวหรือจัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่มตนเองให้มากขึ้น ในการจะเข้าไปมีส่วนกำหนดการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร

เพราะหากมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจก็หมายความว่ากลุ่มของตนก็จะได้เปรียบในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรของรัฐ เช่น การห้ามรถยนต์หลักอวิ้งในเขตเมืองเวลากลางวัน ก็ยอมทำให้ผู้ค้าวัสดุก่อสร้างเดือดร้อน ชมรมผู้ค้าวัสดุก่อสร้างก็ออกมาต่อรองให้ผ่อนผันหรือยกเลิก เป็นต้น

(รูป นึกไม่ออก)

13. กลุ่มการรวมตัวตามแนวนอนที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะเข้าไปต่อรองทางการเมืองเพื่อให้การตัดสินใจการใช้ทรัพยากรยังประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด ด้วยการรวมกลุ่มและเรียกร้องหรือต่อรองกับรัฐผ่านกลุ่มของตนเอง ไม่ได้เป็นความพยายามต่อรองหรือเข้าไปกำหนดการใช้ทรัพยากรด้วยการเข้าสู่การเมืองโดยตรง เช่น สโมสรเป็นสมาชิกสภาผู้แทนรูปแบบต่าง ๆ ในแต่ละรัฐ หรือเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนประชาชนโดยตรงในระดับต่าง ๆ ซึ่งทำให้การต่อรองลักษณะไม่เข้าไปสู่การเมืองโดยตรงนี้มีนัยยะที่สำคัญต่อความหมายของการเมืองคือ ทำให้ความหมายของการเมืองไม่จำกัดอยู่เฉพาะการเมืองแบบรัฐสภาเท่านั้น หากแต่ขยายออกไปสู่ขอบเขตที่กว้างขวางมากกว่าเดิมมากทีเดียว ดังที่เราจะพบเห็นในประเทศที่มีการพัฒนาประชาธิปไตยมานานแล้ว กลุ่มลักษณะนี้จะมีบทบาทและอิทธิพลค่อนข้างมากในการตัดสินใจนโยบายสาธารณะของรัฐนั้น ๆ

(รูป ภาพค่อย ๆ เลื่อนจากในสภาผู้แทนมาสู่ท้องถนนที่มีกลุ่มคนมากมาย)

14. การขยายตัวและบทบาทของกลุ่มลักษณะดังกล่าวข้างต้น เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการขยายตัวของกลุ่มผลประโยชน์ย่อย ๆ ที่เพิ่มมากขึ้นในโลกสมัยใหม่ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโอกาสในการเข้าถึงและกำหนดการใช้ทรัพยากรของรัฐนั้นเปิดมากขึ้นกว่าเดิมที่มีเพียงกลุ่มคนหยิบมือเดียวเท่านั้นที่เป็นผู้ผูกขาดการตัดสินใจ ระบบการเมืองที่จำต้องเปิดกว้างมากขึ้นนี้เรียกกันว่าเป็น “กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย” (DEMOCRATIZATION) อันเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่นักวิชาการปัจจุบันนำมาใช้เป็นดัชนีชี้ว่าประเทศไทยอยู่ในกระบวนการประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

(รูป ภาพประตูที่เปิดกว้าง ตามด้วยอักษร “กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตย” ภาษาไทยและอังกฤษ)

15. การเกิดกลุ่มผลประโยชน์รูปแบบล่าสุดที่เพิ่มปรากฏขึ้นไม่นานนี้ และเริ่มมีพลังมากขึ้นทั้งในระดับประเทศและโลก คือ การขยายตัวของภาคพลเมือง (CITIZEN SECTOR)

16. โดยทั่วไปของการรวมกลุ่มในโลกสมัยใหม่จะแบ่งออกเป็น ภาครัฐและภาคเอกชน แต่ในระยะหลัง ๆ นี้ได้มีปรากฏการณ์การรวมกลุ่มลักษณะใหม่เกิดขึ้น คือ การรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐขึ้นมาก และมีบทบาททางการเมืองเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมมากทีเดียว ดังที่เราจะพบเห็นอย่าง

ชัดเจนในการเคลื่อนไหวของประชาชนกรณีการรณรงค์ต่อต้านการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของฝรั่งเศสเมื่อเร็ว ๆ นี้ การต่อต้านการเคลื่อนไหวของกลุ่มนาซีใหม่ของประชาชนเยอรมัน หรือ การต่อต้านการทำลายป่าฝนเขตอบเขตอน เป็นต้น

(รูป ผมไม่รู้ว่าจะหาได้หรือเปล่า คือรูปการต่อต้านฝรั่งเศสกับการต่อต้านนาซีใหม่ที่เจียนกันทั้งเมือง ที่ผมไม่มีส่วนการต่อต้านการทำลายป่าเขอนั้น เทปเก่าของ อ. รุจยามีแต่เป็นเพลงซึ่งน่าจะใช้ได้)

17. ภาคพลเมืองที่ขยายตัวเข้ามาบีบบทบาทในการตัดสินใจทางการเมืองในการใช้ทรัพยากรนั้น เป็นพัฒนาการรูปแบบล่าสุดของการเคลื่อนไหวของกลุ่มผลประโยชน์ย่อยทางการเมืองหรือนักวิชาการหลายท่านเรียกการเคลื่อนไหวของภาคพลเมืองนี้ว่าเป็น “การเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่” (NEW SOCIAL MOVEMENT) เกิดขึ้นมาเนื่องจากเงื่อนไขสองประการด้วยกัน กล่าวคือ กลุ่มภาคพลเมืองมีพื้นฐานความคิดที่ว่ารัฐในปัจจุบันนั้น ไม่น่าไว้วางใจและไม่มีศักยภาพที่จะแก้ไขปัญหาใด ๆ ได้ ความไม่น่าไว้วางใจนั้นเป็นภาพที่เห็นกันโดยทั่วไปว่าบรรดานักการเมืองต่าง ๆ ก็ฉ้อฉลแล้วแต่แสวงหาผลประโยชน์เข้าตัวเองหรือพวกพ้องทั้งนั้น เช่น เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักข่าวหนังสือพิมพ์ก็แสดงให้เห็นว่าสามารถที่จะติดสินบนนักการเมืองอังกฤษให้เสนอกระทู้ตามที่ตนเองต้องการได้ อดีตประธานาธิบดีเกาหลีใต้ก็ยอมรับทั้งน้ำตาว่าตนเองรับสินบนจากบริษัทอุตสาหกรรม ระบบการเมืองแบบตัวแทนที่ใช้กันโดยทั่วไปในโลกสมัยใหม่นั้น ไม่ได้แก้ปัญหาอะไรของประชาชนได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยากจน ปัญหาสตรี เป็นต้น รวมไปถึงว่าบางปัญหานั้นรัฐเป็นผู้กระทำขึ้นมาด้วยซ้ำ เช่น ปัญหามลภาวะที่เกิดขึ้นจากนโยบายอุตสาหกรรมในหลาย ๆ ประเทศ เช่น แม่น้ำที่เน่าเสียที่เกาหลีใต้เกิดเพราะแผนพัฒนาของรัฐนั่นเอง

(รูป ข่าวอดีตนายเกาหลีใต้ ไรเตอู รูปแม่น้ำเน่าเสีย รูปตีกันในรัฐสภาของไต้หวัน)

18. ขณะเดียวกัน ภาคประชาชนก็มองภาคธุรกิจเอกชนอย่างไม่ค่อยไว้วางใจนัก เพราะเห็นว่าเป็นเพียงกลุ่มธุรกิจที่มุ่งเน้นผลประโยชน์เข้าตัวเอง โดยไม่แยแสต่อประชาชน ดังที่เป็นข่าวใหญ่เมื่อหลายปีก่อนที่โรงงานสารเคมีรั่วไหลที่อินเดียซึ่งทำให้ประชาชนตายมากมาย และจนถึงบัดนี้ประชาชนผู้เสียหายจำนวนมากก็ยังไม่ได้รับค่าชดเชยเลย หรือ กรณีป่าเขอนถูกทำลายโดยน้ำมือบริษัททำป่าไม้ก็ทำไปโดยที่ไม่สนใจเลยว่าประชาชนที่เคยใช้ชีวิตร่วมกับป่านั้นจะทำอย่างไรต่อไป เป็นต้น

(รูป เทปสรุปข่าวของ อ. รุจยา มีข่าวโรงงานที่อินเดีย)

19. การเคลื่อนไหวของภาคพลเมืองในโลกสมัยใหม่ เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนที่รู้สึกอยู่ว่าตนเองในฐานะของประชาชนหรือพลเมืองคนหนึ่ง กลุ่มหนึ่งมีพันธกิจที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งที่ปัญหาต่อส่วนรวมนั้น ๆ (CONCERN CITIZENT) ดังนั้นการเคลื่อนไหวของภาคพลเมืองจึงมักจะข้ามพ้น

ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ของชนชั้น และผลประโยชน์ของรัฐหรือข้ามพรมแดนของชาติ เช่น การเคลื่อนไหวต่อต้านการรวมตัวของกลุ่มนาซีใหม่ในเยอรมัน การต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในที่ต่าง ๆ เป็นต้น และหลาย ๆ ประเด็นเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหาที่กลไกอำนาจรัฐแก้ไม่ได้ เช่น ปัญหาทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

(รูป การเดินขบวนของประชาชนที่ไหนก็ได้)

20. ที่สำคัญ การเคลื่อนไหวของภาคพลเมืองก็ได้สร้างความหมายใหม่ให้แก่กระบวนการทางการเมืองอีกโสดหนึ่งด้วย กล่าวคือ ได้สร้างการเมืองลักษณะใหม่ที่เปิดช่องให้ประชาชนคนธรรมดาสามารถที่จะมีบทบาทที่เข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิมที่เป็นระบบตัวแทนอย่างเดียวในรูปแบบของขบวนการของประชาชน และได้สร้างให้มองเห็นเด่นชัดด้วยการเมืองภาคพลเมืองนั้นเป็นการเมืองที่ไม่ได้มุ่งเข้าไปสู่การใช้อำนาจรัฐโดยตรง คือ ไม่ได้ให้ความสนใจที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองเข้ารับเลือกตั้ง ยกเว้นกรณีพรรคกรีนของเยอรมันแห่งเดียว หากแต่จะสร้างพลังทางการเมืองของประชาชนนอกกระบวนการเมืองแบบเดิม นักวิชาการบางท่านเรียกกระบวนการนี้ว่า “การคืนอำนาจให้แก่ประชาชน” (EMPOWERMENT)

21. ที่กล่าวมาทั้งหมด คือ พัฒนาการของกลุ่มผลประโยชน์ย่อย ๆ ที่เกิดขึ้นมาในโลกสมัยใหม่ ที่ทำให้ยุคสมัยที่เรามีชีวิตอยู่นี้มีความหวังที่จะสร้างสวัสดิความมั่งคั่งให้แก่มวลมนุษยชาติได้อยู่บ้าง ซึ่งก็คือ ความหวังที่จะให้มนุษย์มีความสามารถและโอกาสในการกำหนดการใช้ทรัพยากรของโลกได้อย่างเท่าเทียมกันและใช้อย่างที่คำนึงถึงความยั่งยืนของโลกใบนี้